

DOI: [10.32702/2307-2156-2021.6.31](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.6.31)

УДК 351:34.096

*А. Г. Розказов,
к. держ. упр., доцент кафедри публічної служби та управління навчальними й соціальними
зкладами, Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
ORCID ID: 0000-0001-9887-3835*

ТЕОРЕТИЧНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ПРОЦЕСУ СТАЖУВАННЯ

*A. Rozskazov
PhD in Public Administration,
Associate Professor of the Department of Public Service and Management of Educational and
Social Institutions, Luhansk Taras Shevchenko National University*

THEORETICAL AND LEGAL ASPECT OF THE INTERNSHIP PROCESS

В статті здійснено аналіз наукової літератури та нормативно-правових актів, щодо визначення терміна «стажування». Спрямована увага на визначення сутності понять, які характеризують процеси, що пов'язані з практичним надбанням та розвитком професійних компетенцій в освітньому процесі.

Розглянуто семантичні аспекти значення термінів процесів отримання, відновлення та вдосконалення практичних навичок особами, що навчаються. З'ясовано особливості відображення у національному правовому полі заходів, що пов'язані зі здійсненням стажування та виявлено протиріччя і невідповідності. Акцентовано увагу на необхідності розмежування та впорядкування термінології щодо дій з набуття додаткових знань, умінь, навичок, досвіду та перевірки практичної готовності працівника до роботи на певній посаді. Доведено відмінність стажування від інших освітніх заходів. Визначено стажування окремим процесом у складі підвищення кваліфікації, перепідготовки, спеціалізації, тощо.

Зазначається про необхідність впровадження додаткових термінів, що визначають особливості процесів набуття, розвитку та вдосконалення професійних компетенцій. Запропоновано визначення терміна «випробування». Доведена необхідність офіційного розмежування понять «стажування» та «випробування», а також доцільність внесення змін в нормативно-правові акти, щодо коректного використання термінів які характеризують процес надбання, відновлення та вдосконалення практичних навичок.

The article contains an analysis of scientific literature and regulatory legal acts that define the term "internship". Attention is focused on determining the essence of concepts that characterize processes related to the practical acquirement and development of professional competencies in the educational process. It has been found that the term "internship" in the national scientific literature is simultaneously used to characterize actions that vary in their functional content.

The semantic aspects of the meaning of the terms of the processes of acquisition, restoration and improvement of practical skills of learners are considered. The peculiarities of the reflection in the national legal field of activities which are related with implementation of internship were clarified,

contradictions and inconsistencies were revealed. It has been established that in foreign scientific literature, unlike the domestic one, various aspects of the possession of practical skills (competencies) are semantically separated and defined by various synonymous terms. The attention emphasize on the differentiation and streamlining of terminology concerning with acquisition actions of additional knowledge, abilities, skills, experience and check workers practical readiness to work on a certain position. It has been proved that, the process of acquiring practical skills in its essence, cannot be identical to the process of restoring skills. At the same time, the improvement of skills is a component of large-scale processes of acquirement and restoration practical skills. Internship is a separate process in the composition of large educational events, such as: advanced training, retraining, specialization, etc.

It is noted that it is necessary to introduce additional terms that determine the peculiarities of acquirement processes, developing and improving professional competencies. It is proposed to define the term "probation" as a practical test by the employer of the readiness of a person who has received a document of the appropriate level of education and qualifications for the independent performance of professional duties in a certain position. It is proved the necessity of official distinguish between the concepts of "internship" and "probation", as well as amend legislation regarding the correct use of terms that characterize the process of acquirement, restoration and practical skills improvement.

Ключові слова: стажування; практика; компетенція; компетентність; професійна підготовка; освіта публічних службовців.

Keywords: training; internship; traineeship; competence; ability; education of public servants.

Постановка проблеми. Зміни у житті суспільства, що зумовлені політичними та економічними процесами, потребують постійного внесення коректив у забезпечення та здійснення процесу навчання. В сучасних умовах розвитку освіти компетентнісний підхід у системі надання освітніх послуг набуває значної актуальності, як у теоретичній, так і практичній діяльності закладів освіти. Науковцями та фахівцями сфери управління освітою гостро позначається потреба приведення процесу надання освітніх послуг у відповідність до стандартів Європейського освітнього простору, що базуються на компетентнісному підході.

Сучасне розуміння сутності компетентнісного підходу у освіті визначається здатністю здобувачів розв'язувати проблеми різної складності на основі використання здобутих знань та навичок. В цих умовах стажування стає однією з важливих форм освітнього процесу у набутті практичного досвіду виконання завдань та обов'язків у певній професійній діяльності або галузі знань. Про важливість стажування говориться у Стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року. У Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021 - 2031 роки, стажування зазначається, як елемент механізму публічно-приватного партнерства у сфері вищої освіти, як складова розвитку співпраці між системою вищої освіти та ринком праці, елемент інтернаціоналізації науково-освітніх заходів. [13]. На сьогодні процес стажування є найменш дослідженим науковцями у сфері освіти. Слід звернути увагу на незначну кількість наукових досліджень, що розкривають теоретичні, організаційні, правові та інші аспекти процесу стажування. Певна широта трактування поняття «стажування» у правовому полі створює протиріччя та складності коректного використання терміна у практичній діяльності різних суб'єктів, спостерігається відсутність правових норм щодо підготовки, підвищення кваліфікації службовців органів місцевого самоврядування, тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема професійного навчання у різні часи приділяли увагу Б.К. Бегичев, Н.Б. Болотіна, Є.Р. Брюхіна, К.О. Голікова, М.В. Лушнікова, Ю.П. Орловський, О.С. Пашков, О.І. Процевський, В.Г. Ротань, О.В. Смирнов, Г.І. Чанишева та інші науковці. У роботах Г.С. Гончарової, І.Г. Козуб, В.В. Лукашевич, А.Є. Прилуки, Ю.П. Орловського, О.О. Храпенко, та інших дослідників, знайшли відображення правові, історичні та теоретичні аспекти проходження стажування. Проте на сьогодні існує необхідність однозначного визначення та розуміння сутності поняття «стажування». У нормативно-правових актах доцільно здійснити розмежування та впорядкування за функціональним змістом термінів щодо професійної підготовки дорослих, вдосконалити правові засади регулювання процесів пов'язаних з практичним надбанням та розвитком професійних компетенцій працівників та службовців.

Мета статті. Метою статті є визначення сутності поняття «стажування» та особливостей його практичного застосування.

Виклад основного матеріалу. У вітчизняній науковій літературі поняття «стажування» розкривається доволі неоднозначно. Новий тлумачний словник української мови поняття «стажування» визначає, як: проходження іспитового терміну (після закінчення спеціального закладу вищої освіти) перед зарахуванням до

штату виробництва, установи і т. п.; підвищення кваліфікації в певній установі, навчальному закладі, тощо; проходження тими, що навчаються, виробничої практики для набуття досвіду й оволодіння фахом [2, с. 410]. В той же час закордонна література у визначенні стажування надає доволі широкий ряд синонімічних визначень терміну. Так словник англійської мови Коллінза стажування (training) визначає, як процес приведення практичних навичок особи до узгодженого стандарту [15, с. 838]. За визначенням словника Колегіум Мерріан Вебстер стажування (internship) є контрольованим отриманням практичного досвіду просунутим студентом або нещодавнім випускником [16, с. 383]. Кембриджський словник англійської мови стажування (traineeship) визначає як період, коли будь-хто навчається навичкам, необхідним для конкретної роботи тощо. Слід підкреслити, що в закордонній науковій літературі на відміну від вітчизняної, різні аспекти надбання практичних навичок (компетенцій) семантично розділені та визначаються різними синонімічними термінами.

Дослідники, аналізуючи сферу застосування терміна «стажування» у правовому полі, зазначають, що в Україні суб'єктами проходження стажування є три категорії осіб: 1) студенти, які здобули професію (кваліфікацію) за освітньо-кваліфікаційними рівнями «кваліфікований робітник», «молодший спеціаліст», «бакалавр», «спеціаліст» та продовжують навчатися на наступних освітньо-кваліфікаційних рівнях; 2) безробітні, які шукають роботу та яким потрібне здобуття або оновлення навичок роботи; 3) працівники, які потребують удосконалення знань упродовж трудової діяльності [14, с. 153-154]. В цьому контексті слід звернути увагу на те, що термін використовується для характеристики різних за своїм функціональним змістом дій суб'єктів, що знаходяться у неоднакових умовах і які також мають різні цілі. Важливо також зазначити, що за своєю суттю процес надбання практичних навичок не може бути тотожним процесу відновлення навичок. В той же час вдосконалення навичок може бути складовою більш об'ємних за своїм змістом процесів, щодо надбання та відновлення практичних навичок.

На офіційному рівні поняття «стажування» закріплене у положеннях ст. 18 Закону України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII, як складова елемента післядипломної освіти дорослих, під якою визначається набуття особою практичного досвіду виконання завдань та обов'язків у певній професійній діяльності або галузі знань [12]. Цим терміном окреслена сфера його застосування, суб'єкти до яких він може застосовуватись а також визначено суть та цілі процесу. Зазначені характеристики терміну визначеного Законом України «Про освіту» логічно знайшли подальше розкриття та доповнення в інших нормативно-правових актах. Так, за положеннями ст. 8 Закону України «Про зайнятість населення», стажування є одним із шляхів реалізації наданого законодавством права на професійне навчання, яке здійснюється здобувачами освіти закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти та закладів післядипломної освіти, безпосередньо на робочих місцях на виробництві чи у сфері послуг з метою здобуття особою відповідної кваліфікації або приведення її рівня у відповідність із вимогами сучасного виробництва та сфери послуг. Відповідно до ст. 29 Закону України «Про зайнятість населення» метою стажування є набуття досвіду з виконання професійних завдань та обов'язків, удосконалення професійних знань, умінь та навичок, вивчення та засвоєння нових технологій, техніки, набуття додаткових компетенцій [11]. Відповідно до п.8 ст.48 Закону України «Про державну службу» метою стажування є підвищення рівня професійної компетентності державного службовця [6], тощо.

В той же час у нормативно-правових актах існують положення які не зовсім корелюються зі змістом наданого у Законі України «Про освіту» визначення стажування. Так, за положеннями п. 1, ст.10 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 року № 5076-VI, стажування полягає у перевірці готовності особи, яка отримала свідоцтво про складення кваліфікаційного іспиту, самостійно здійснювати адвокатську діяльність [4]. Відповідно до п.9 ст. 48 Закону України «Про державну службу» у державних органах з метою ознайомлення з функціонуванням державної служби може здійснюватися стажування громадян з числа молоді, які не перебувають на посадах державної служби [6]. Згідно «Порядку професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації зареєстрованих безробітних» затвердженого спільним наказом Міністерства соціальної політики та Міністерства освіти і науки України № 318/655 від 31.05.2013 стажування є підвищенням кваліфікації безробітного з метою набуття практичних умінь і навичок для виконання професійних обов'язків за професією або на посаді, на яку претендує безробітний у роботодавця [8]. «Порядок стажування державних службовців», що затверджений Наказом Національного агентства України з питань державної служби № 48 від 03.03.2016 року, визначає стажування як одну з форм підвищення рівня професійної компетентності [10].

На підставі аналізу змісту положень окремих нормативних актів, стажування також можна назвати умовою працевлаштування та здійснення подальшої професійної діяльності, елементом набуття практичного досвіду. Так, відповідно до п.14 ст.19 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII, «особа, яка має намір бути аудитором, повинна набути практичного досвіду аудиторської діяльності шляхом працевлаштування/стажування...». [5].

Відповідно до Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579, стажування розуміється також як форма академічної мобільності (мовне стажування та наукове стажування) [9].

Аналіз наведених вище правових норм дозволяє виділити наступні процеси, що пов'язані зі здійсненням стажування:

- набуття додаткової компетенції та досвіду з виконання професійних завдань та обов'язків;
- підвищення рівня професійної компетентності;

- підвищення кваліфікації;
- перевірка готовності особи до професійної діяльності;
- удосконалення професійних знань, умінь та навичок;
- вивчення та засвоєння нових технологій, техніки;
- ознайомлення з функціонуванням;
- тощо.

Якщо проаналізувати сутнісний зміст зазначених вище процесів, що пов'язані з проходженням стажування, то словник Колегіуму Мерріам Вебстер [16, с. 147] компетенцію (competence) визначає, як придатність та здатність. Словник Англійської мови Коллінз сутність компетенції розкриває, як здатність робити щось добре та ефективно [15, с. 150]. Фахівці Міжнародної комісії Ради Європи (програма Definition and Selection of Competencies) компетенцію визначають, як щось більше, ніж просто знання і навички, що передбачає можливість задоволення складних потреб шляхом використання та мобілізації психосоціальних ресурсів (включаючи навички та підходи) у конкретному контексті [17]. Тобто, спираючись на зміст англійської літератури, стажування у контексті «набуття додаткових компетенцій та досвіду з виконання професійних завдань та обов'язків» слід розуміти як процес доведення вмінь та навичок до рівня доброго та ефективного виконання робіт.

Якщо звернутися до Державного стандарту початкової загальної освіти, то в ньому компетенція визначається суспільно визнаним рівнем знань, умінь, навичок, ставлень у певній сфері діяльності людини. Під компетентністю розуміється набута у процесі навчання інтегрована здатність особистості, яка складається із знань, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці [7]. Науковці також до визначення компетентності відносять комбінацію таких критеріїв, як: рівень (якість) засвоєння знань і вмінь; діапазон та широта знань і вмінь; здатність виконувати спеціальні завдання; здатність раціонально організувати та планувати свою роботу; здатність використовувати знання в нестандартних ситуаціях (швидко адаптуватися при зміні техніки, технології, організації та умов праці) [1, с.7]. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII під компетентністю розуміє динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність [12]. Тому стажування, у контексті «підвищення рівня професійної компетентності», на підставі наведеного вище, ми можемо визначити як процес доведення вмінь та навичок необхідних при виконанні робіт до певних стандартів та вимог, при яких критерій ефективності може вже бути не обов'язковим.

Наведений вище аналіз теоретичного змісту понять «компетенція» та «компетентність» дозволяє зробити висновок, що термін «стажування» не може одночасно визначати різні процеси. Стажування більш коректно використовувати для визначення дій щодо набуття додаткових практичних знань, умінь, навичок та досвіду (компетенції) з виконання професійних завдань та обов'язків в окремій сфері. Під підвищенням рівня професійної компетентності слід розуміти заходи з вдосконалення та розширення діапазону та широти застосування раніше отриманих знань і вмінь (комплексу компетенцій), здатності їх ефективно використовувати при виконанні спеціальних і нестандартних завдань. Тобто процес підвищення рівня професійної компетентності є більш складним за своєю структурою і може бути спрямованим на вдосконалення декількох компетенцій. За цією умовою стажування не є тотожним, а стає одним з елементів процесу підвищення професійної компетентності.

Необхідно також зазначити, що не зовсім коректно дорівнювати стажування до підвищення кваліфікації, як це зазначається у наведених вище положеннях п. 1.5. «Порядку професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації зареєстрованих безробітних» [8], тому як підвищення кваліфікації робітників за Законом України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», є професійним (професійно-технічним) навчанням робітників, що дає можливість розширювати і поглиблювати раніше здобуті професійні знання, уміння і навички на рівні вимог виробництва чи сфери послуг. Також за положеннями ст. 18 Закону України «Про освіту» терміни «стажування» та «підвищення кваліфікації» окремо визначають різні процеси [12]. Аналіз положень Закону України «Про освіту» дозволяє розуміти стажування, як складову більших за змістом навчальних заходів, таких як: підвищення кваліфікації, перепідготовка, спеціалізація, тощо.

Слід звернути увагу на положення нормативно-правових актів у яких терміни мають різну назву але характеризують схожі за змістом дії. Так, якщо розглядати стажування, відповідно до положень п.1, ст.10 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [4], як «перевірку готовності особи до професійної діяльності», то слід зазначити, що дії, які мають за «мету перевірку відповідності працівника роботі, яка йому доручається» відповідно до положень ст. 26 Кодексу законів про працю України (у редакції від 27.02.2021р.) розуміються законодавцем як випробування [3]. Тобто має місце різне визначення схожих за функціональним змістом процесів.

Невід'ємною складовою частиною процесу підготовки спеціалістів є практичне навчання. Залежно від конкретної спеціальності чи спеціалізації навчального процесу нормативно-правові акти України визначають: навчальну, технологічну, експлуатаційну, конструкторську, педагогічну, економічну, науково-дослідну, виробничу та інші види практик. Взагалі до практики відносять освітні процеси оволодіння сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі майбутньої професії, формування, на базі одержаних у в навчальному закладі знань, професійних умінь і навичок необхідних для прийняття самостійних рішень під час конкретної майбутньої роботи в реальних службових або виробничих умовах.

В контексті дослідження компетентнісного підходу у процесі освіти, практику можна охарактеризувати як елемент первинного отримання, формування та закріплення практичних навичок (компетенцій) здобувачів під час навчального процесу. Щодо стажування, то воно відповідно до змісту положень ст. 18 Закону України «Про освіту» є наступним і важливим елементом у подальшій післядипломній освіті дорослих, професійному навчанні працівників, курсах перепідготовки та/або підвищення кваліфікації та інших видах освітньої діяльності щодо вдосконалення раніше отриманих знань та навичок працівників або службовців поза навчальним процесом. За цих умов використання терміна «стажування» буде коректним лише у сфері післядипломної освіти дорослих осіб, щодо отримання додаткових компетенцій необхідних для продовження подальшої професійної діяльності.

Висновки. Проведений аналіз положень нормативно-правових актів, щодо стажування, дозволяє дійти висновку про необхідність впорядкування використання термінології пов'язаної з процесами формування, розвитку та отримання додаткових професійних компетенцій. У діяльності установ та організації, на виробництві, у сфері послуг більш коректно було б використовувати терміни, що визначаються Законом України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII (у редакції від 23.04.2021 року) та відображають особливості отримання та вдосконалення професійних компетентностей [12]:

- перепідготовка - освіта дорослих, спрямована на професійне навчання з метою оволодіння іншою (іншими) професією (професіями);
- підвищення кваліфікації - набуття особою нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань.
- спеціалізація - профільна спеціалізована підготовка з метою набуття особою здатності виконувати завдання та обов'язки, що мають особливості в межах спеціальності.

У контексті перевірки практичної готовності працівника до роботи на певній посаді, доцільно у правовому полі чітко визначити термін «випробування», яке пропонується розуміти як практичну перевірку роботодавцем готовності особи (її компетентностей), що отримала документ відповідного рівня освіти та кваліфікації, до самостійного виконання професійних обов'язків на певній посаді.

На сьогодні термін «стажування» у публічному управлінні, в освітній діяльності навчальних закладів, у менеджменті підприємств та організацій одночасно визначає різні за змістом та характером процесу. В сучасних умовах розвитку освіти у відповідності до стандартів Європейського освітнього простору, в основу яких покладено компетентнісний підхід, виникає необхідність впорядкування термінології у нормативно-правових актах і розмежування понять «практика», «стажування», «перепідготовка», «випробування», «підвищенні кваліфікації», «спеціалізація» та впровадження інших термінів, що визначають особливості процесів набуття, розвитку та вдосконалення компетенцій. У сфері підготовки державних службовців існує необхідність вдосконалення Стандарту вищої освіти України другого (магістерського) рівня вищої освіти ступеня «магістр» за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 04.08.2020 р. № 1001, в контексті розширення переліку заходів з набуття практичного досвіду. Потребує правового, теоретичного, організаційного врегулювання процес вдосконалення навичок та вмінь службовців органів місцевого самоврядування, процес стажування державних службовців, що навчаються за заочною формою навчання, тощо. Ці та інші питання визначають можливі напрямки подальших наукових досліджень.

Література.

1. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешака. К.: 2017. Ч. 12: Стратегії управління людськими ресурсами, формування та розвиток навичок електронного урядування / П.С. Клімушин. 64 с.
2. Новий тлумачний словник української мови. / уклад. В.В. Яременко, О.М. Сліпушко. 2-ге вид., переробл. і допов. К.: «АКОНІТ», 2006, Т.3., 864 с.
3. Кодекс законів про працю України: Закон України 10.12.71р. № 322-VIII. Дата оновлення: 09.05.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08?find=1&text=> (Дата звернення 14.05.21)
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#> (Дата звернення 14.05.21)
5. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.17 р. № 2258-VIII. Дата оновлення: 01.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19?#Text> (Дата звернення 14.05.21)
6. Про державну службу: Закон України від 10.02.2015 р. № 889-VIII. Дата оновлення: 06.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#> (Дата звернення 14.05.21)
7. Про державний стандарт початкової загальної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р. № 462. Дата оновлення: 20.04.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-%D0%BF/ed20110510/find?text=#Text> (Дата звернення 14.05.21)
8. Про затвердження Порядку професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації зареєстрованих безробітних: Наказ Міністерства соціальної політики та Міністерства освіти і науки України № 318/655 від 31.05.2013 р. Дата оновлення: 07.11.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1029-13#Text> (Дата звернення 14.05.21)

9. Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.15 р. № 579. Дата оновлення: 12.08.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF?find=1&text#Text> (Дата звернення 14.05.21)
10. Про затвердження Порядку стажування державних службовців: Наказ Національного агентства України з питань державної служби № 48 від 03.03.2016 р. Дата оновлення: 07.11.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0439-16#Text> (Дата звернення 14.05.21)
11. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. Дата оновлення: 23.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#> (Дата звернення 14.05.21)
12. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 23.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19?> (Дата звернення 14.05.21)
13. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021 - 2031 роки. (Міністерство освіти і науки України) URL: http://www.reform.org.ua/proj_edu_strategy_2021-2031.pdf (дата звернення 14.05.2021)
14. Фоменко О.Ю. Щодо правового регулювання стажування. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2015. № 2(2). С. 151-158
15. Collins English Dictionary. Glasgow: Omnia Book Limited, 2001. 924 p.
16. Merriam-Webster's Collegiate Dictionary Revised edition. Springfield: Merriam-Webster, Incorporated, 2004. 939 p.
17. Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), "The definition and selection of key competencies. Executive Summary" [Electronic resource]. URL: <http://www.oecd.org/pisa/35070367.pdf> (Дата звернення 14.05.21).

References.

1. Klimushyn, P.S. (2017), *Elektronne uriaduvannia ta elektronna demokratiia. Stratehii upravlinnia liuds'kymu resursamy, formuvannia ta rozvytok navychok elektronnoho uriaduvannia* [E-government and e-democracy. Human resource management strategies, formation and development e-government skills], Vol. 12, ST Moskalenko, Kyiv, Ukraine.
2. Yaremenko, V.V. and Slipushko, O.M. (2006), *Novyj tlumachnyj slovnyk ukrains'koi movy*. [New explanatory dictionary of the Ukrainian language], 2nd ed, Vol. 3, AKONIT, Kyiv, Ukraine.
3. The Verkhovna Rada of Ukraine (1971), "Labor Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08?find=1&text=> (Accessed 14 May 2021)
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "On the Bar and Legal Practice", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#> (Accessed 14 May 2021)
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine "About the financial reporting audit and the public accountant activity", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19?#Text> (Accessed 14 May 2021)
6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On State Service", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#> (Accessed 14 May 2021)
7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2011), Resolution "About the state standard of primary general education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/462-2011-%D0%BF/ed20110510/find?text=#Text> (Accessed 14 May 2021)
8. Ministry of Social Policy and Ministry of Education and Science of Ukraine (2013), "On approval of vocational training, retraining and advanced training procedure of registered unemployed", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1029-13#Text> (Accessed 14 May 2021)
9. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), Resolution "On approval of the Regulation on the procedure of the academic mobility right realization", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF?find=1&text#Text> (Accessed 14 May 2021)
10. The National Agency of Ukraine for Civil Service (2016), "On approval of the Procedure of public servants internship", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0439-16#Text> (Accessed 14 May 2021)
11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "On Employment of Population", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#> (Accessed 14 May 2021)
12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine "On education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (Accessed 14 May 2021)
13. Ministry of Education and Science of Ukraine (2020), "The strategy of higher education development in Ukraine for 2021 - 2031 years.", available at: http://www.reform.org.ua/proj_edu_strategy_2021-2031.pdf (Accessed 14 May 2021)
14. Fomenko, O.Yu. (2015), "On legal regulation of internship", *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu. Yurydychni nauky*, vol. 2(2). pp. 151-158
15. Stewart, C. Russel. (2001), *Collins English Dictionary*, Omnia Book Limited, Glasgow, UK.
16. Frederick, C. Mish. (2004), *Merriam-Webster's Collegiate Dictionary*. Merriam-Webster Incorporated, Springfield, USA.
17. Organization for Economic Cooperation and Development (2005), "The definition and selection of key competencies. Executive Summary", available at: <http://www.oecd.org/pisa/35070367.pdf> (Accessed 14 May 2021).